

Administrațiunea, Administrațiunea și Tipografia:
 Brașov, piața mare, Târgul Inului Nr. 30.
 Orari nefrancați nu se primesc. Manuscrite nu se returnează.
 Birourile de anunțuri:
 Brașov, piața mare, Târgul Inului Nr. 30.
 Literate mai primite în Viena: H. Schalk, Alois Herndl, M. Jahn, A. Oppelt, J. Donnerberg; în Budapesta: A. V. Goldberger, Eckhart Bernat; în Frankfurt: G. J. Jahn; în Hamburg: A. Steiner.
 Prețul inserțiilor: o serie în număr pe o colonă 6 or. și 10 or. timbru pentru o publicație. Publicări mai dese după tarife și învoială.
 Reclame pe pagina a III-a o săptămână 10 or. v. a. sau 30 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI

ANULU IV.

„Gazeta” este în fă-care și.
 Abonamente pentru Austro-Ungaria:
 Pe un an 12 fl., pe șase luni 6 fl., pe trei luni 3 fl.
 N-rii de Duminecă 2 fl. pe an.
 Pentru România și străinătate:
 Pe un an 40 franci, pe șase luni 20 fr., pe trei luni 10 fr. N-rii de Duminecă 3 franci.
 Se primumără la toate oficiile poștale din întru și din afară și la dd. colectori.
 Abonamentul pentru Brașov:
 a administrațiune, piața mare, Târgul Inului Nr. 30 etagiul I.: pe un an 10 fl., pe șase luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 or.
 Cu dusul în casă: Pe un an 12 fl., pe 6 luni 6 fl., pe trei luni 3 fl. Un eemplar 5 or. v. a. sau 15 bani. Atât abonentele cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 212.

Brașov, Sâmbătă, 26 Septemvre (8 Octomvre)

1892.

Nou abonament

la

„GAZETA TRANSILVANIEI”.

Cu 1 Octomvre 1892 st. v.

se deschide nou abonament

la care invităm

pe toți amicii și sprijinitorii fôiei noastre.

Prețulu abonamentului:

Pentru Austro-Ungaria: pe trei luni 3 fl., pe șase luni 6 fl., pe un an 12 fl.
 Pentru România și străinătate: pe trei luni 10 franci, pe șase luni 20 franci, pe un an 40 franci.

Abonamente la numerele cu data de Duminecă:

Pentru Austro-Ungaria: pe an 2 fl., pe șase luni 1 fl.
 Pentru România și străinătate: pe an 8 franci, pe șase luni 4 franci.

Abonarea se poate face mai ușor și mai repede prin mandate postale.

Administrațiunea

„Gazetei Transilvaniei”.

O nouă cursă.

Brașov, 25 Septemvre v.

Intr’ anul din numerii trecuți ai fôiei noastre am atras atențiunea cetitorilor asupra importantului fapt, că dușmanii noștri nu se sfîesc de-a se ocupa chiar și de lucrul cel mai mic, decât cred, că prin acesta vor dobîndi un folos, vor face un pas înainte în urmărirea scopului lor de maghiarisare.

De aceste cuvinte ne-am adus aminte, când, răsfoind programa gimnasiului român din Beiuș, am dat la pagina 74 peste cel din urmă punct înșirât între actele mai însemnate, ce le-a primit direcțiunea gimnasiului dela

directorul superior unguresc din Oradea mare:

„1 Iunie a. c. nr. 701. Se propune voca corpul profesoral a elabora statute nou pentru societatea de lectură, și a le subterne pentru aprobare”.

Pentru mai buna înțelegere a acestei provocări observăm, că societatea de lectură, despre care e vorba aici, este societatea tinerimei dela gimnasiul român gr. cat. din Beiuș. Statutele ei, cari sunt publicate în programa gimnasiului, au fost aprobate la 31 Maiu 1862 de către consiliul regesc al locoteninței de atunci, din Buda, și cuprind în șapte paragrafi toate dispozițiunile necesare pentru ajungerea scopului societății, care la § 2 se definește astfel: „Desvoltarea mai amplă în limba și literatura română”.

Dela 1862 gimnasiul din Beiuș a trecut, precum șcim, printr’ durerosă fasă. Deși nu se mai vorbește de mult de acest gimnasiu, ca și când sôrtea lui ar fi de-o importanță numai secundară față cu cestiunile ce se agită adî în publicitate, totuși noi n’am scăpat nici un moment din vedere ceea ce se petrece cu el în timpul de față.

Astfel ni-am convins din informațiunile, ce le avem, că ceea ce am dis, când ni-am ridicat vocea cu ocaziunea atentatului sêvêșit în contra acestui institut românesc din partea guvernului, s’a împlinit! În urma amenințărilor acestuia, i-s’a întins degetul, și el acuma vré să aibă mâna întregă.

Cu alte cuvinte, acțiunea de maghiarisare inaugurată de dl. Csaky față cu gimnasiul din Beiuș, nu s’a terminat cu introducerea limbei maghiare în clasele superioare, ci se continuă, încet deér cu multă tenacitate și cu mult viclesug.

Scopul acțiunii îl cunoșcem prea bine, și de aceea nu se va mira nimenea, decât vom spune, că el este diametral opus scopului ce și l’a ales societatea de lectură a tinerimei gimnasiale, când și-a făcut statutele la 1862. E clar și logic, că după ucazul de maghiarisare al contelui Csaky, nu mai putea fi vorba în acest institut de desvoltarea „mai amplă” în limba și literatura română, ci se tracteză tocmai din contră de desvoltarea mai estinsă în limba și literatura maghiară.

Și fiindcă lucrarea de soboli a directorilor și inspectorilor de școlă unguresc nu pregeteză a se ocupa și cu lucruri la părere bagatele, când prin acesta cred a aduce un folos fiă orî cât de neînsemnat causei maghiarisării, directorul superior de școle unguresc dela Oradea mare a aflat de bine a ataca pozițiunea societății române de lectură dela gimnasiul din Beiuș prin încugiur.

Mai înteu provocă pe corpul profesoral, să redacteze statute nou și să le trimetă guvernului spre aprobare, ca apoi guvernul pe baza raportului numitului director superior, să potă scrie în dosul cerere de aprobare: „vissza utasitattik”, adică se respinge, cu acea observare, că nu se potă aproba statutele pe câtă vreme § 2 nu va fi modificat în sensul desvoltării „mai ample” nu a limbei și literaturii române, ci a limbei și literaturii maghiare.

Ce va face corpul profesoral dela gimnasiul din Beiuș în fața memoratei provocări făcute din chiar senin?

Decă va urma provocării va săpa grôpa vechilor statute și prin acesta și a societății de lectură. Decă nu-i va urma, i se va imputa nesubordinațiune. Cum se facă deér multă persecuții das-

căli români dela Beiuș, ca să sustină societatea de lectură română față cu nenorocita stare de lucruri dela acest institut?

Credem, și suntem convins, că drumul cel mai bun îl vor alege domni profesori dela Beiuș, decât vor da espresiune curatului adevăr în cestiunea societății de lectură.

Existența societății n’are înțeles decât promovând cultura românescă a membrilor ei. Statutele actuale corêspund pe deplin acestei trebuințe. Prin urmare nu este nici cel mai mic motiv, pentru care să se facă nou statute și să se cêră o nouă aprobare a lor.

Alt răspuns ni-se pare cu neputință, pe câtă vreme trebuie să presupunem, — și credem cu drept cuvânt — că nu se va găsi nici unul în corpul profesoral din Beiuș, care, printr’ o îngăduire neînțelă în casul de față, să vré să ofere forței brutale un titlu de îndreptățire, căci de s’ar întempla așa ceva, atunci am trebui să desperăm cu totul în viitorul gimnasiului din Beiuș.

„Punische Treue”.

Fôia militară vienesă „Heeres Zeitung” scrie un articol intitulat „Punische Treue”, care, pentru că arată falsa lealitate a Maghiarilor față de tron, a pricinuit mare turburare în diaristica maghiara. Articolul dice între altele:

Abia sunt trei luni, de când Budapesta și cea mai mare parte a Ungariei au sêrbat jubileul de 25 ani al încoronării; atunci cu gură mare vestiau Maghiarii lealitatea lor față de tron. Cu câte-va zile înainte de asta însă ei au sêrbat pe Kossuth Lajos! Au ținut serviții divine în toate bisericile și sinagoge, în onoarea aceluia, care sin-

„FOILETONULU GAZ. TRANS.”

Un ôspe neplăcut.

Din diarul unui medic

de Emil Tréval.

(Fine.)

Lucrul se întemplă toamai așa, după cum prevêduse Dr. Vigner. În district încă nu se ivise nici un cas de colera, fugarii sê întôrseră a doua și înapoi și toate mergeau după dorință.

Astfel trecu câteva zile. Când deși se vedu Dr. Vigner pășind repede spre casa primarului. În curând se lăți fama, că deja a apărut colera în district și după câteva momente vedu pe Dr. Vigner cu primarul și încă cu trei bărbați, grăbind spre partea vestică a orașului.

„Pentru numele lui Dumnezeu, doctore, dór colera încă nu e în mijlocul nostru?” strigă un om, urmând pe cei ce mergeau.

„Decă măstru Béjaune nu o va că-

păta de frioă, atunci nu o mai capătă nimenea!” dice în batjocură un bărbat.

„De ce și bați joc?” îi strigă Dr. Vigner supărat. „Cel puțin e tot atâta de nefolositor, ca și frica, ce o are cinstitul măstru”.

În momentul acesta pășiră spre doctor mai mulți ômeni și-l rugară să le spună adevărul.

„Nu-l ascundă nimenuia, nici nu voesc ală imfrumșea. Colera în adevăr s’a ivit într’ comună, două ore departe de aici spre vest, și noi mergem să punem sentinele pe drumurile ce duc pe acolo. Sper, că voi afla ômeni, cari de bun voiă, vor face acest serviciu”.

Dér Dr. Vigner și cu primarul, precum și cu preotul, avură multă necasă de a potoli panica între cetățeni. Străduințelor unite ale acestor trei bărbați le reuși în fine să aducă în orî pe cei înfricoșăți. Prescripțiile sanitare au fost urmate în mod detaliat, toate legăturile cu ținutul infectat fură între-

rupte și pe drumurile, ce duceau într’acolo se puseră sentinele, pentru ca să împedecă lăptirea epidemiei. Dr. Vigner sciu să inspire ômenilor energia și zelul său și să le susțină curajul.

Intr’ o zi după visita de inspecțiune, veni la el un om în fuga mare.

„D-le doctor, — în partea ostică —”.

„S’a întemplat ceva, în partea ostică, Herrisson?”

„Da, un om —”.

„Un străin?”

„Un străin zace scolo pe stradă, cu totul vântat, rêsufarea sa e rece și vocea sa răgușită.”

„Dic, că în partea ostică?”

„Da, domnule doctor!”

„Cât de departe zace de oraș?”

„Un cuart de oră.”

„A rêmasă zăcend?”

„Nu se poate mișca din loc.”

„Tu singur ai fost lângă el.”

„Da.”

„Îndată sê-ți desinfecetzi hainele și

să faci o baie. Celelalte le voi face eu”.

În capul lui Vigner se iviră gânduri, cari ôreocum îl îngrijară. Colera băntuia deja în partea ostică a orașului Amidon, ore să rêmână acesta cruțat de epidemie? Și de ce nu? Casul acesta cu străinul — acesta nu trebuie să între în oraș, nimenea nu trebuie să se atingă de el, afară pte să móră și să fi îngropat. Dr. Vigner luă în grabă la sine câteva medicamente și-și luă palaria.

Bărbatul sta încă la ușă.

„Încă ceva, domnule doctor.”

„Ce este?”

„Străinul a pronunțat numele D-tale.”

„Ei? Cum arată, cum îl chiamă?”

„El se numesce Emil Vigner și dice, că e fratele D-tale.”

Dr. Vigner rêmase ca isbit de trăsnet. Era cu puțință? Sdravênul ténér, care intrunea în sine toate talentele și virtuțile fratelui său mai mare, cu însușiri frumoșe trupesci, alter ego al doctorului, să móră! Natura se revoltă în interiorul medicului și ea în strigă:

gură a dus Ungaria la revoluția și care a strămutat diata în Debrecin, ca să enunțe în 14 April 1849 detronarea casei de Habsburg, prin ceea ce Ungaria a călcat de jure și de facto sancțiunea pragmatică.

În comitate și în orașe, Kossuth a fost ales cetățenul de onoare, la toate întrunirile festive a fost glorificat de martir, în toate diarele s'a premărit, activitatea lui — în toate școlile i s'au închinat. Dacă totă această onoare ar privi pe marele bărbat și înflăcăratul patriot, noi bucuroși am participa la ea, chiar și aceia, cari odinioară i-au fost contrari în războiul civil provocat de patimile suferințelor, dăr căr pentru această recunoștință și stimăză marile facultăți ale lui Kossuth. Dăr toate aceste es presioni de venerațiune sunt numai mijloace pentru ajungerea scopului, care în consecințele sale este antidinastică până la revoluțiune.

Dacă și în Ungaria s'ar purta cu cinste, și înainte de toate, cu lealitate calvalescă, atunci de mult ar urma exemplul măreț al regelui încoronat, care de un păcrar de veou, de când a pus pe capul său coróna sfântului Ștefan, a trăit în pace cu poporul său, a exercitat cu nemărginită bunătate și iubire nobila virtute a iertării, și încrederii sale a dat de nou expresiune prin aceea, că a ridicat la rangul de reședință capitala țării. Fără de acestea însă vedem contrariul în tristător, care dă ansă la serioase îngrijiri. Ei nu lasă nici o ocazie, ca să nu deștepte în inima poporului amintirile neplăcute din 1848/49...

Cultul lui Kossuth nu este o amintire de însemnătate istorică, ci pregătirea conștientă a evenimentelor viitoare; ea nu începe absolut de loc pe lângă onoarea față de rege și nu poate fi decât o mișelăscă adulațiune, care este cu atât mai respingătoare, cu cât mai sunătoare sunt frazele de lealitate, ce se bucină în lume cu atâta abundență, dăr din cari lipsesc chiar și aparența lealității.

Intr'adevăr, de mult trebuia pusă opreliscă acestor uneltiri antidinastice și revoluționare. Nu este semnul țării, decât îngăduim mereu și suferim fără pedepsă meritată insultele îndreptate în contra celor mai însemnați factori și instituțiuni. Că această gingășie a noastră apare într'adevăr, ca o grozavă slăbiciune, o dovedesc în deajuns sporirea agitatorilor; fiindcă deși ei sunt puțin și cu toate că partea preponderantă a poporului este fidelă regelui, totuși e cel puțin necorect a suferi aceste agitațiuni, căci bine dăce Mingheci, care e competent în astfel de lucruri: „Istoria și experiența dovedesc cu regret, că o minoritate cetezătoare, ori cât de neînsemnată a fost ea, adeseori a coveștit puternica majoritate“.

Vrem noi să ajungem aici? Spre ținta această mergem pe cea mai bună cale și, că cât de departe am ajuns deja, că cât de serioasă și primejdiosă a devenit situația, o dovedesc aceste foile maghiare, cari înregistă cu bucuria faptul, că mare parte din subofițerii și soldații regimentului Mollinay au subscris o adresă de felicitare către Kossuth.

Noi în genere, nu credem acestei sciri; ținem de imposibil ca ei să se fi gândit la o demonstrațiune eminentă politică, ce este atât de ilegală și contradictoriă cu jurământul militar; chiar nici în oasul acela n'o credem, când ne gândim la ignoranța „recrutului“ maghiar și la naivitatea lui, fiindcă nici un subofițer nu poate fi așa de prost, să nu cunoscă numele lui Kossuth și însemnătatea acestuia, nici nu poate fi așa de sclerată, ca o astfel de încercare, o astfel de agitațiune, să n'o aducă la cunoștință.

Fapta această pretinsă, ca pe-o absurditate, o trecem și vederea și nici nu spunem mai departe, că orbă cetezare pe într atâta trebuie, ca foile maghiare să calumnieze fii propriei lor patrii, pe soldații săi. Asta e o stare totă așa de serioasă și înristătoare, cât și rușinătoare!

Socialismul este un pericol deopotrivă serios pentru stat și societate, dăr mai periculos decât acesta este, când se premărește infidelitatea și tradaarea în interiorul cercurilor puterii armate, fără de a se ridica contra lor furtuna scandalisării și fără ca factorii competenți să se amestece conform datoriei lor. Cumă până aici am ajuns, o mărturisește mai ales cultul antidinastic al lui Kossuth cu tendință revoluționară; dăr o dovedesc și aceea, că lealitatea anumitor factori nu este decât o adulațiune josnică și că în urma acestora lumea este îndreptățită a identifica „fidelitatea punică“ cu „fidelitatea maghiară“.

SCRILE ȚILEI.

— 25 Septembrie.

Căsătoria principelui moștenitor român. Data căsătoriei A. S. Regale a principelui moștenitor român cu principesa Maria d'Edinburg, este irrevocabilă fixată pentru 10 Ianuarie st. n. Căsătoria se va face la Sigmaringen. Peste de ce Țile după căsătoria, părechia regală se va întor în București unde se vor face mari serbări, spune „Timpul“.

Măsură în contra Colerei. Cetim în „Timpul“ de Joi: „Consiliul de miniștri, ocupându-se esclusiv, aseră, cu măsurile sanitare pentru apărarea țării în contra colerei, a hotărât înființarea de carantine la Vêrciorova și Predeal“.

Insă pentru-că înființarea acestor carantine va întârzi încă câteva Țile, s'a hotărât, ca pentru moment să continue cu aplicarea măsurilor următoare, însă cu mai multă rigore ca până acum: O riguroasă revisă sanitară a tuturor călătorilor; desinfecarea tuturor obiectelor lor; respingerea tuturor bolnavilor și a vagabunilor, și în fine o observațiune de cinci Țile a călătorilor în județele unde se vor stabili, făcându la graniță o declarațiune în această privință. Lucrările pentru înființarea carantinelor au început deja. D. Călinescu, arhitect pe lângă ministerul de interne, a primit ordin d'a face imediat planurile pentru construcția baracelor, er d. dr. Blasianu se găsește la Predeal pentru a închiria casele trebuincioase la înființarea carantinei de acolo.“

—x—
România și Italia. După „Esercito Italiano“, avisul „Galileo“, în viitoră sa călătorie la Constantinopol, va merge și în România, unde comandantul va remite regelui României o scrisoare a regelui Humbert, ca răspuns la aceea, pe care regele Carol i-a adresat ocazia serbarilor dela Genua.

—x—
Comisar guvernial. Ministrul ung. de culte și instrucțiune publică a numit ca comisar pe anul școlar 1892/3 pentru gimnaziul român din Brașov, pe directorul de studii din Sibiu, Dr. Iosif Elischer.

—x—
Viitorul congres al orientaliștilor se va ține în București. La congresul actual, care s'a ținut în Londra, ilustrul savant Max Müller a comunicat congresului, ca acesta este chiar dorința regelui României.

—x—
Sănțire de biserică. Senatul bisericesc și poporul gr. cat. român din Șomcuta mare invită la serbarea consacrării bisericii nou edificată, ce se va săvârși în 16 Octomvre n. c. după programul următor: 1) La 9 ore a. m. consacrarea bisericii roue și liturgiă solemnă; 2) La 2 ore d. a. banchet; 3) La 7 ore sera concert și bal. Prețul intrării la concert și bal 1 florin de persoană.

—x—
Aniversarea morții lui Boulanger s'a serbat la 2 Octomvre n. c. la Bruxelles, unde s'a impușcat el anul trecut. Aniversarea s'a serbat cu anumită solemnitate, luându parte numeroși soți de principii, printre cari și Rochefort, care a pronunțat și o cuvântare, primită cu strigări de: „trăiescă Boulanger!“ „trăiescă Rochefort!“ „trăiescă amnesia!“

—x—
Iubileu de 50 de ani. Berăria civilă din Pilsen și-a serbat er iubileul de

50 de ani a existenței sale. Acestă berăria s'a înființat în a. 1842, în care an a produs 3657 hectolitri de bere. În anul acesta a produs 462,540 hectolitri de bere, ceea ce are a se mulțumi trecerii de care se bucură berea de Pilsen aproape în totă Europa. Iubileul s'a serbat fără mari ceremonii ostentative, ci în cerc intim. Din incidentul acesta direcțiunea berăriei a făcut mai multe donațiuni pentru scopuri filantropice, în sumă cam de 30.000 fl. Asemenea și lucrătorii fabricii au primit daruri în bani.

Presă străină și cestiunea română.

Cetim în „La République Française“ următorul interesant articol intitulat „Diferențul românomaghiar“:

Studentii Români din Transilvania și Ungaria au publicat de curând un memoriu, în care, după ce fac istoria cestiunii române, resumă nemulțumirile naționalității lor. Camerații lor din București luaseră deja, într'o lucrare analogă, apărarea consăngenilor lor supuși jugului maghiar. Studentii maghiari răspunseră atunci într'o broșură, la care ripostăză memoriul junimei române din Transilvania și Ungaria.

Acest memoriu (Replica) se prezintă cu multă dibăcie și este serios documentat; fără 'ndoială, icl coeaa, autorii lui, sub indignațiunea pe care li o cauză nedreptățile, ale căror victime sunt ei, s'au lăsat să fiă țărâți la câteva expresiuni mai aspre, cari însă se scusă, fiind dată starea spiritelor în Transilvania. Cu toate acestea revindicațiunile studenților români, nu par mai puțin fundate, și lucrarea lor nu este pentru această mai puțin o expunere perfectă de limpede și exactă a diferențului românomaghiar.

Am insistat de mai multe ori asupra acestei lupte atât de înverșunată astăzi, între Maghiari și elementele nemaghiare de sub coróna Sf. Ștefan, și am arătat, cât de puțin se poate justifica purtarea compatrioților lui Francisc Deak și a lui Kossuth.

Poporul maghiar, care a stors admirațiunea generală prin eroismul calvalesc, pe care l'a dezvoltat în marile Țile a-le deșteptării sale naționale, pare a fi fost cuprins de ameteală îndată, ce s'a simțit liber și puternic. În loc de a-și aduce aminte de vechile sale suferințe, și de a îmbunătăți soarta rasselor în mijlocul cărora trăesc, a devenit, chiar a doua Ți după înființarea dualismului, apăsătorul cel mai teribil al acestor rasse.

Intr'adevăr, Maghiarii, cari au protestat odinioară atât de energic în contra germanisării, fac astăzi o maghiarizare la cuțit, maghiarizare pe care nimic nu o poate legitima, căci eisunt de toți în Transilvania 6 milioane cel mult, contra mai bine de 10 milioane de nemaghiari. Programul lor politic este foarte intransigent. Etă-lă din câteva frase scrise, care a fost fundat la Budapesta în onoarea aniversării de 25 de ani a încoronării împăratului Francisc Iosif ca rege al Ungariei și care este intitulat: „Revista Austro Ungariei“. „Costă ce o costă“, dăce acestă diar cu oismul naiv al fanatismului intolerant, „costă ce o costă, Slavi de nord și Slavi de sud, Români, Germani, toate poporele, fără deosebire de rasă, prin faptul, că locuesc pământul unguresc, trebuie să se supue stăpânirii noastre... Ca și Turcii, Maghiarii au putere; e destul să fiă trei sau patru într'un oraș, ca să impună tuturor“.

Plecându dela acest principiu, Maghiarii au interzis Românilor din Transilvania întrebuințarea limbei lor, au confiscat drepturile politice ale acestui nenorocit popor și au anexat Transilvania pur și simplu. Dăr, acești

Nu, trebuie să-l iai în casa ta, se întrebuințează totă arta, el trebuie să fiă mântuit.“

Adăncit în aceste gânduri, alergă Dr. Vigner la locul indicat. Elu află pe fratele său zăcându sub un arbore din alea de castani.

„Emil, de ce mi-ai făcut o această— de ce n'ai rămas în capitală?“ gâfă nenorocitul medic și se aruncă lângă fratele său.

„Am voit să-ți ajut, Felix, — am studiat colera — fundamentală — ah!“ răspunse bolnavul cu o voce secă și răgușită.

„Ia această!“ dăce Dr. Vigner, și-i turnă tremurând o beură. Îndată vârsă bolnavul aceea ce înghițise.

„Cum te simți, Emil?“

„I-ți mulțămesc — nu așa rău, după cum crești. — Ai mulți bolnavi?“

„Nici unul măcar — și totuși! Tu trebuie să vii cu mine.“

„Nu, Felix — nu poate fi — tu scii

înșuți. — În câteva ore.“

„Atunci voi muri cu tine!“ esclamă Dr. Vigner plin de desperare și îmbrățișă corpul fratelui său.

„Epaminonda a lăsat patriei sale două fiice — Leuctra și Mantinea, eu îți lasă o soră, pe care amândoi o iubim ferbinte — scința. Acestă mă va suplini în inima ta.“

Mult — multă povestiră frații, câtă pută să mai răsuflă bolnavul. Dr. Vigner duse pe fratele său la soră, dăr acesta tremura de frig și în arșița sorului. Fratele său îl învăli cu propriile sale haine, îi dăce felurite medicamente — dăr fără succes.

După două ore își dăce duhul tărul medicinist.

Pe piața orașului Amidon ardea focul obișnuit cu paie, lemne și păcură, când Dr. Vigner apăr în oraș. Un om păși spre el și ei schimbă câteva cuvinte. Dr. Vigner dispăr într'o casă și îndată după aceea păși spre foc

cu o legătură de rufe și de haine. Aruncă legătura în flăcări și plecă apoi încetă către casă.

Amidon în adevăr fu cruțat de colera. Numele lui Vigner fu vestit în toate părțile din giur și din depărtare, măsurilor sale profilactice li se atribua depărtarea pericolului.

Elu fu onorat cu oferte strălucite și cu înalte distincțiuni, dăr totuși rămasă în Amidon totă același, blând, dăr fugea de omeni.

Preumblarea sa zilnică era pe sub alea de castani în partea ostică a orașului. Acolo 'lă vedeau în fiecare seră pe la 6 ore atâtă vera, cât și iarna, cu o carte în mână preumblându se în sus și în jos. În mijlocul acestei ale era un măreț monument, care-l ridicase comuna „Amidon“ fratelui binefăcătorului ei.“

X.

Românii își aduc aminte cu toate acestea că înainte de dieta din Pesta dela 1866, înainte de împăcarea (Ausgleich) dela 1867, ei atârnavă de-a dreptul dela Austria, că își aveau cancelaria lor particulară la Viena, dieta lor națională, care-și ținea ședințele în Sibiu, și că autoritatea imperială nu se simțea de câtuș prin prezența la Sibiu a unui *Gubernium regium*. Ei au păstrat în memoria lor această autonomie, ei apreciază libertatea de care se bucură frații lor din România, și nu vor să lase ea să se fi absorbiți. Ei aspiră la *federalism*, la care se opun Maghiarii, în care aceștia văd ruina speranțelor și ambițiilor lor.

Și cu toate acestea, acestă federalism ar fi scăparea imperiului austro-ungar și chiar a rasei maghiare. Cu câtuș mai bine inspirați erau patrioții dela 1848! Poetul de o constituțiune federalistă, făcutu de marele istoric ceh *Palacky*, care egaliza situațiunea principalilor naționalități din imperiu, era începătă după logica lucrurilor. Nenorocirea a voit, ca el să cadă dinaintea eforturilor centraliste ale bărbatilor de stat germanofili, a unor *Pittersdorf*, *Sohmerling* și *Stadion*, și că el să fiu locu nenorocitei constituțiunii reacționare din 4 Martie 1849, care a fost prefăta împăciuirii (*Ausgleich*). Austria perduse astfel o minunată ocaziune de regenerare. Se mai prezentă încă și alte ocazii. Federalismul făcea parte din reformele proiectate de cabinetul *Potocky*, ajutat de patrioții cehi *Palacky*, *Rieger* și *Klam-Martinitz* în 1868; el să regăsea de asemenea în programul ministeriului *Hohenwart* în 1871...

Toate aceste bunăvoiențe luminate s'au sfârșit de tertipurile bărbatilor de stat maghiari. Contele *Andrassy* a fost acela, care, după întrevederile sale cu d-l Bismarck la *Ischl* și *Gastein*, a provocat în Noemvre 1871 caderea cabinetului *Hohenwarth* și a cancelarului *Beust*, luându-i moștenirea. De atunci prevală la Viena politica maghară, și Austria este supusă direcțiunii exclusive a unor *Andrassy*, *Kalnoky*, *Tieza*. Aceștia, pentru a sprijini propaganda lor egoistă, pentru a susține compania lor de *maghiarisare*, au fost alinați de-a să întoroc spre singura putere, care a avut interes să apere această politică, adică oțtră Germania; și astfel ei au legat în contra voinței ei pe Austria la tripla alianță, justificându sprețarea atât de jidicioasă a d-lui *Laneley*: „Ungurii nu văd de felu decât ceea-ce este conformă cu dorințele lor; intru oțtu privesc, ceea ce-i contrariază, ei sunt orbi“.

Da, într'adevăr foarte orbi, căci ei au sămănat violența și au ridicat ura tuturor naționalităților, cari formăză marea majoritate imperiului. Cu o politică echitabilă și respectuoasă a intereselor legitime a-le rasselor, ei ar fi curcirit încredere și recunoștință; ei ar fi dicit din Austria o federațiune puternică, deschisă fără încetare popórelor slave, ostenite de jugul musulman, unită într'un localism fără rezervă, sub sceptrul casei *Habsbur-Lotaringia*, federațiune capabilă de a resista masselor ruse și germane, cari vor înăbuși imperiul dualistic. Ei ar fi fundat, după expresiunea fericită a D-lui *Ludovic Leger*, „pe Dunărea de jos adevăratul imperiu dela răsărită (Österreich)“. În loc de această însă, ei au făcut o *Irelandă orientală*, ei au silit toate naționalitățile, pe cari le apasă, de a să întoroc spre regaturile independente de aceea și rassa, ca a lor.

Noi nu putem decât să sfătuim pe studenții Români de a urma să revindoe drepturile evidente ale naționalității lor, recomandându-le să observe totdeauna legalitatea, moderațiunea în formă, și să evite înainte de toate de a amenința pe Ungaria cu separatism, amenințare, care ar autoriza toate rigorele maghiare. Demnitatea purtării lor,

dreptatea reclamațiilor lor le vor asigura simpatiile a totu ce Europa cu prinde, ca spiritul liberal.

Felix Leseur.

Producțiunea meseriașilor români din Blașiu.

Blașiu, 4 Octomvre c.

Stimabilă Redacțiune! Mă grăbesoc cu deosebită bucurie și mândrie a vă împărțasi, că în 1-ma Octomvre n. c., meseriașii români de aici au dat o producțiune teatrală în favoarea înființării unei reuniuni de meseriaș-sodalii în Blașiu.

Vă puteți închipui bucuria generală a Românilor de aici, când și meseriașii se ridică pentru a contribui la realizarea sublimelor noastre scopuri, între cari e și promovarea industriei și apoi deșteptarea, unirea și consolidarea meseriașilor români din deosebite părți. Merită, ca totu Românilor să salute cu însuflețire aceste nobile intențiuni ale meseriașilor blășeni.

Publică numerosă a luat parte la această producțiune cu scopul veditu, de a sprigini de o parte, materialicesce, această societate, de altă parte însă pentru a se convinge de succesul și progresul tinerilor noștri meseriași în arta teatrală. Cu toate acestea însă nu cu puțin regretăm permitu a observa, că o mare parte din inteligența română nu a luat parte.

Preste așteptare au succes ambele piese: „Pălăria căsornicarului“ și „Ruga dela Chișteu“. Cu toții au arătat istețime îndestulătoare, îndeosebi însă d-nii *A. Maniu*, *A. Gruiță*, *V. Preda* și d-ra *E. Olteanu*. Cu ridicarea cortinei la piesa a II-a, aplause prolongite și repetite strigări de „bravo“ făcuar să răsune sala, căci era imposantă, — o mulțime de persoane în costume naționale stând în grup pe bină începură să cânte împreună. Acestu coru și după terminarea producțiunii teatrale, printre diferitele puncte ale ordinei de dansu, a delectat publicul prin esecutarea diverselor cântece romănesce.

Este frumos și laudabil, că meseriașii români și au format și un cor propriu și permanent. Pentru succesele eminente ale acestui coru, abia de câteva săptămâni înființat, fără îndoială trebuie să fim recunoscători conducătorului, d-lui *Em. Ștefanuș*. Dacă nu mă înșel, e intenția de a se da producțiunii teatrale totu la două luni.

Sfârșind cu acestea, mai notificu, că d-l *Dr. Vasile Lucaci* se află de ieri aici, — în ce cauză, nu știu.

L. I. C.

Cătră membrii comitatensii dela Făgărașu.

Membriloru comitatensii din comitatul Făgărașului li-s'a adresat următorul apel:

Stimate D-le Membru! Conform art. de lege 21 din 1886 §. 46, fiesc care membru alu comisiei municipale ar trebui ca cel puțin cu 8 zile mai înainte să fi avisat despre ținerea fiescării adunării; durere însă, la noi de un timp încoco și această dispozițiune legală, ca și alte multe, să calcă în picioare de puternicii zilei.

Acăsta însă se face cu scopu veditu, că membrii români ai adunării municipale fiindu târziu, ba pôte chiar după adunare încunoscințați, să nu pôt lua parte, și așa neputându-se exercita controla recerută, alor cari sunt astăzi, durere, în fruntea nefericitului nostru comitat, să-și pôt negenați de nimenea aș comite fărădelegile.

Acăstă împrejurare ni-a făcutu ca în numele mai multor membri să te rugăm, ca în interesul comitatului să asști la adunarea de toamnă ce va ave locu *Mercuri* în 12 l. c. st. n. la orele 10 în casa comitatului.

Tot-odată te rugăm, la orele 8 1/2 să asști la o pre-alabilă consfătuire în-

timă, ce va ave locu totu în acea și în sala dela „Hotelul Lauritsch.“

Cu toți vă plângeți despre reua administrațiune a comitatului, dela venirea D-Vostru depinde ca lucrurile să se îndrepte seu ba.

Din încrederea mai multora noi ne am făcutu datorința și ni-o vom face și pe viitoru, rămâne însă ca și D-Vostru să fiți la culmea chiamării.

Făgărașu, în 6 Septemvre 1892.

În speranța binelui

suntem cu totă stima

Basilu Rațiu, *Iuliu Danu*.

vicaru protopopu.

Dr. Andreiu Micu, *Nicolau N. Cosgaria*,

advocatu. căpitanu pe s.

Dr. Nicolau Șerbanu,

deputatu.

Literatură.

Au apărut:

Românische Revue, revistă politică literală fasciculul IX, pe August-Septemvre 1892. Cuprinsul: Die romănesche Frage in Siebenbürgen und Ungarn. Trachten der Romănea im südlichen Banat. Die Feenkönigin: Ein romănesches Märchen, iu's Deutsche übersetzt und mythologisch erläutert, von L. Bachelin. Rundschau: Die romănesche Frage im ungarischen Abgeordnetenhaus. — Aus der Bucovina. — Der romănesche Literaturverein für Siebenbürgen. — Eine Schandthat. Litteratur: Die Kunst auf dem Athos-Berge. — Geschichte des romăneschen Schriftthums. — Viena VIII Feldgasse 15.

— Cuvinte de aur s'au învțătură înțelepte date de un părinte fiului seu. Tradusă în limba română de *Iuan Sonea* preot gr. cat. în Seplacu. Cu permisiunea Prea Ven-Ordinariat. Gherla, cu „pressa repede a tipografiei diocesane“. 1892. Formată 8°, 127 pag.

Teatru germanu în Brașov.

Aseră s'a reprezentat piesa în trei acte: „Der Verschwendter“ de *F. Raimund*. Rolul principal l'a avut d-l *Hans Swoboda*, ca *Valentinu*, și l'a interpretat excelent, *D. Swoboda*, care a debutat aici pentru prima-ora, și ca cântăreț s'a distins, dovadă aplausele caldure și repetite din partea publicului. *Carol Berla*, ca *Flottwel*, a jucat pe risipitorul cu multă pricepere, și *Carol Dieffenbacher* a jucat și acuma, ca de ordinaru, foarte bine cu deosebire în actul ultim, ca bătrănu paralicu și bolnav. *Oscar de Fielitz*, era în adevăr unu charmant bonjuru francez. Rolurile celelalte ale bărbatilor au fost bine interpretate. D-șora *Toni Robe*, ca cameriera *Betti*, a fost neintrecută. D-șora *Marcella Feldern* de asemenea i a succes binișcrul rolul de fea. — Sala teatrului a fost bine cercetată. Astăzi se va da tragedia în 5 acte „*Maria Stuart*“, de *Schiller*.

TELEGRAMELE

„Gazetei Transilvaniei.“

(Serviciul biuroului de cor. din Pesta)

Budapesta, 7 Octomvre. Scirea diarului „*Neue fr. Presse*“ că cestiunea politică bisericăscă a causat în consiliul de ministri diferente acute, cari vor atrage după sine mai multe schimbări de persoane, este lipsită de ori ce temei.

De alaltaeri noțtea și până eră noțtea s'a constatat 51 casuri de coleră, 19 decese; 16 au fost eliberați sănătoși. Numărul întregu al bolnavilor este 89.

În *Birke* (?) s'a ivit unu casu de morțe suspectu, în *Ercsi* 2, în *Alba-regal* 1 casu de coleră.

Odorheul-săcuescu, 7 Octomvre. În congregațiunea comitatensă i-s'a votat încredere fișpanului *Török*, cu 113, contra 9 voturi.

Parisu, 7 Octomvre. În mormentarea lui *Ernest Renan*, se va face pe spele statului.

Roma, 7 Octomvre. Esposul lui *Kalnoky* a produs în cercurile politice de aici viuă mulțămire.

Reichenberg, 7 Octomvre. Cismarul *Svoboda*, din *Königgrätz*, a fost arestat, bănuț, că ar fi luat parte la sevșirea atentatului dela *Rosenthal*.

Budapesta, 7 Octomvre. Consiliul de construcțiune respinse cererea municipiului, ca strada *Hatvan*, să fiă numită pe numele lui *Kossuth*.

DIVERSE.

Unu interviu. — „Nu mi-ai pute spune, d-le *comma bacillus*, cum și în ce chip ai ajuns la noi?“ — „Oh, foarte bucuos“ răspunde bacoilul curtesanu. Alu 77,000 lea moș alu meu, care la anul 1886, după călătoria sa prin lume, s'a reintors sănătos și în putere în patria mea mamă, pe țermuri rului *Ganges*, și reintorcându-se mi-a istorisit atâtea lucruri frumoșe despre orașul ungurescu *Budapesta*, eu ardeam de dorul să vă dau o bunășua.“ — „Ah!“ — „Ei, și acăsta mi-a succes foarte ușor. Ajungându la *Hamburg*, m'am aședat pe unu transport de piei și mi-am luat drumul cătră d-vostră. De vă place, de nu vă place eu sunt aici, mi-am închiriat locaș și încatu im stă în puțnă, voiu visita cu sêrguință totu ce are orașul acăsta mai frumosu. Sunt mișcat de prevenirea cu care m'ați primit; într'adevăr e lucru mișcatoru, că d-vostră ați ars pieile din *Hamburg* numai după ce eu bătusem deja la ușa unui muncituru.“ — „Hei, dșu, dșu, noi suntem foarte ospitali.“ — „Văd acăsta, și la ocazia dată nic nu voiu întârșia, ca ajunsu odinioră între frații mei, să vă votăm mulțumită protocolară, mai alesu consiliului orașenescu alu orașului d-vostră.“ — „D-ta așadere te simțesci foarte bine aici la noi?“ — „Naturalu, că da!“ — „Naturalu?“ — „Se înțelege. D-ta șoi, că sunt de nascere din Asia!“ — „Ei, și?“ — „D'apoi rassa, care stăpănesce în țera acăsta nu etotu din Asia? Suntem compatrioți, d-le, și e bine din când în când să ne cercetăm unii pe alții. Eu iubesc țera acăsta a d-vostră, fiindu aflu aici, ce aflu și acasă la noi, aflu d-l meu: „stări asiatiche“, dșu *comma bacillus*, luându-și diua bună dela *Pista colerofob*.“

„ALBINA“ institutu de creditu și de economii,

Fiiala Brașov.

Conspectul operațiunilor de cassă în luna lui Septemvre 1892.

Intrate:

Număraru cu 1 Sep.	fl.	10372.49
Depuneru spre fructificare.		73387.70
Cambii răscompărate.		50306.68
Conturi curente.		52303.38
Imprumuturi pe efecte și alte imprumuturi.		12748.60
Imprumuturi pe produse.		5081.02
Monetă.		5361.16
Interese și provisiuni.		5421.50
Comisiuni.		614.90
Diverse.		2251.57
	fl.	217849.—

Esșite:

Depuneru spre fructificare.	fl.	95112.96
Cambii escomptate.		56288.49
Conturi curente.		20395.49
Imprumuturi pe efecte și alte imprumuturi.		16778.—
Imprumuturi pe produse.		4398.02
Monetă.		5790.67
Comisiuni.		5187.77
Interese și provisiuni.		472.73
Diverse.		6460.20
Spese și salare.		1113.01
Număraru cu 1 Sep.		5351.74
	fl.	217849.—

V. Bologa, m. p. **P. N. Petrescu** m. p. dirigentu. adjunctu.

V. Üveges, m. p. comptabilu.

Proprietaru: **Dr. Aurel Mureșianu**.

Redactoru responsabilu: **Gregoriu Malora**.

Ganz seidene Foulards von 85 kr. bis fl. 4.65 p. Met. (ca 4.50 perf. Deffins) gestreift karirt, bedruckt, u. - verf. roben- und flüppweise porto- und zollfrei in's chaus die Seiden-Fabrik G. Henneberg (K. u. K. Hofliefer.) Zürich. Muster umgehend. Briefe kosten 10 fr. Porto.

SCHLICK Turnătoria de feră și fabrica de mașini SOCIETATE PE ACȚII IN BUDAPESTA

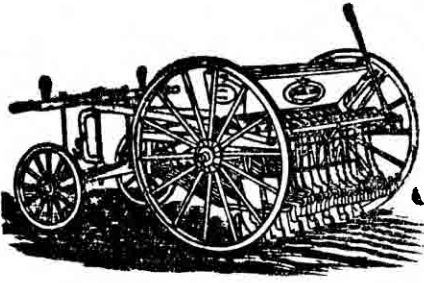
FABRICA ȘI BIROUL CENTRALŪ: VI., Kulső váczi-út BIROULŪ ÎN ORAȘŪ ȘI DEPOSITULŪ: VI., Podmaniczky-utca 14

Filiala depositului: VIII., Kerepesi-út 77 sz.

Garnituri de treieratū cu aburū și cu vârtejū (Göpel), mai departe

Pluguri cu 2 și 3 feare patent. SCHLICK

distinse cu mai multe premii din cele mai mari

Pluguri Rayol patent,

Pluguri cu unū ferū sistemulū Rayol, originale Schlick și sistemū Vidats.

Unelte pentru lucrarea pământului, grape și spărgători de bulgări.

Mașini de semănatū în rânduri „HALADAS“, patentate Schlick.

și toate mașinile agricole.

Mori pentru curățitul cerealelor, mașini pentru prepararea nutrețului, mori pentru uruitū.

Mașini originale americane pentru legatū snopii și mașini pentru cositulū bucatelorū, mașini de cositū erva, drumuri de ferū transportabile pentru câmpū etc.

Prețurile cele mai eține. - Condițiuni favorabile pentru plată.

8 0,18-18. 3 Prefuri-curente la cerere gratis și franco.

Cursul pletei Brașov

Table with exchange rates for various currencies including Romanian, French, and German marks.

Cursul la bursa din Viena

Table with stock market data from Vienna including gold and silver rents and bond amortization rates.

Table with international exchange rates for currencies like Hungarian, Croatian-Slavonian, and London sterling.

Numere singuraticе din „Gazeta Transilvaniei“ à 5 cr. se potū cumpăra în librăria Nicolae Ciurcu, și în tutungeria I. Gross.

Avisū d-lorū abonați!

Rugām pe d-nii abonați ca la reînnoirea prenumerațuiunei să binevoiască a scrie pe cuponulū mandatului postalū și numerii de pe fâșia sub care au primitū diarulū nostru până acuma. Domnii, ce se abonează din nou, să binevoiască a scrie adresa āmuritū și să arate și posta ultimă. Administraț. „Gaz. Trans.“

Mersulū trenurilor ne liniile orientale ale căii ferate de statū r. u. valabilū din 1 Octomvre 1892.

Main railway schedule table with columns for routes (Budapesta-Predcalū, Predcalū-Budapesta, etc.) and train departure/arrival times.

Nota: Numerii încuadrăți cu linii grōse însemnăză orele de nopte.